

Scenariusz zajęć edukacyjnych prowadzonych w ramach akcji
„Zielony Rower” dnia 18.09.2014r.
zajęcia warsztatowe

Temat: „Cztery pory roku w lesie”

Prowadzący: Łukasz Łopiński

Nadleśnictwo Łochów

grupa docelowa: uczniowie szkoły podstawowej, klasy IV – VI

cele zajęć:

- cel główny:
    - kształtowanie u uczniów emocjonalnego stosunku do przyrody,
  - cele podporządkowane
- Uczeń:
- pozna najważniejsze, sezonowe prace leśniczego
  - pozna typowe zjawiska i zachowania w przyrodzie w poszczególnych porach roku, oraz będzie potrafił je nazwać.
  - zrozumie dlaczego rośliny i zwierzęta zachowują się w opisywany sposób np. dlaczego drzewa zrzucają liście na zimę.

metody: pogadanka, dyskusja, pokaz, inscenizacja

formy pracy: zbiorowa

środki dydaktyczne: naturalne tj. otoczenie przyrodnicze (drzewa, liście, drewno itp.)

czas trwania: 70 min

miejsce: Zajęcia będą przeprowadzone na zewnątrz szkoły (plac szkolny, boisko, park)

Opis przebiegu zajęć z podziałem na zadania ucznia i prowadzącego

Etap wprowadzający

Zajęcie zostaną podzielone na cztery bloki: lato, jesień, zima, wiosna. Pomiędzy poszczególnymi blokami będą przejścia tak, aby podczas całego spotkania zatoczyć koło (np. wokół szkoły, boiska, parku szkolnego) symbolizujące cykliczność pór roku.

Na wstępie zadane będzie pytanie: Jaką porę roku lubicie najbardziej? Kilkoro spośród uczniów wyjaśnia dlaczego lubi akurat tę porę roku.

Na początku każdego bloku prowadzący z uczniami charakteryzują daną porę roku, a następnie wspólnie przedstawiają ją postawą i ruchami (z czym im się kojarzy dana pora roku, coś charakterystycznego).

Po zaprezentowaniu pory roku, prowadzący omawia najbardziej charakterystyczne zachowania dla danej pory roku oraz nawiąże poprzez nie do tego co dzieje się w lesie w tym czasie. Procesy zachodzące w lesie będą się odnosiły do roślin, zwierząt oraz do prac leśnika.

Etap realizacji

Charakterystyka poszczególnych pór roku:

1. Lato – prowadzący wspólnie z uczniami charakteryzuje tą porę roku (jest ciepło, dużo słońca, mamy długi dzień itp.). Następnie uczniowie pokazują coś, co kojarzy im się z latem, może to być np. opalanie się na słońcu symbolizujące czas letniego wypoczynku, ale również czas „ładowania akumulatorów”: dla uczniów przed szkołą, dla roślin i zwierząt przed kończącym się okresem wegetacyjnym (wzrostu i rozwoju).

Prowadzący pokazuje drzewo, które wystawiają do słońca konary i liście aby jak najbardziej wykorzystać letnie promienie słoneczne do procesu fotosyntezy.

Dla leśnika to czas pielęgnowania lasu i koszenia chwastów tak, aby drzewa mogły się dalej rozwijać. Ponadto jest to pora największego zagrożenia ze strony pożarów, a więc i dyżurowania, aby ewentualny pożar jak najszybciej ugasić.

Podczas przejścia do jesieni wszyscy formują gąsienice zjadając igły z drzew. Prowadzący opowiada, że larwy owadów w przypadku, gdy występują w dużej ilości (może ich być ponad 1 tys. na jednym drzewie) mogą poważnie uszkodzić drzewa i stanowią duże zagrożenie dla lasu.

2. Jesień – prowadzący z uczniami charakteryzują porę roku (robi się chłodniej, pada więcej deszczu, wcześniej robi się ciemno). Część uczniów z prowadzącym pokazuje drzewa z konarami i liśćmi, a druga część biega wokół nich pokazując jesienne wiatry. Po chwili grupa udająca drzewa opuszcza ręce w dół ruszając palcami co symbolizuje spadające liście. Jesień to czas gorszej, szarej pogody ale jednocześnie wielu kolorów przebarwiających się drzew. Wiele spośród roślin właśnie jesienią wydaje owoce i nasiona. Rośliny i niektóre zwierzęta przygotowują się do spoczynku zimowego inne zwierzęta przenoszą się w rejony świata gdzie łatwiej przetrwać zimę. Dla leśnika to pora przygotowań do wiosennego sadzenia oraz pozyskania nasion do wysiewów na szkółce leśnej. Uprząta się zręby z gałęzi robi się orki przygotowując glebę do sadzenia.

Podczas przejścia do zimy prowadzący z dziećmi ustawiają się w klucz żurawi odlatujących do ciepłych krajów na zimę i machając rękoma „lecą” w następne miejsce.

3. Zima – Prowadzący z uczniami charakteryzują porę roku (jest zimno, pada śnieg, zamarzają kałuże i jeziora, dzień jest bardzo krótki, trzeba się ciepło ubierać). Następnie pokazują „spanie” symbolizujące okres spoczynku zimowego u roślin, owadów oraz niektórych ssaków. Większość roślin straciła liście. Rośliny jednoroczne obumarły, ale odrodzą się dzięki nasionom, które wydały. Jeszcze inne rośliny np. byliny zimują w postaci kłaczy, bulw, cebul, korzeni lub rozet schowanych pod ziemią i otulonych warstwą śniegu. Owady schowane w glebie lub ściółce, są w stanie letargu zimowego. Podobnie niektóre zwierzęta: niedźwiedzie, susły, świstaki, nietoperze, jeże, wiewiórki, borsuki. Pozostałe zwierzęta próbują wydobyć spod śniegu zaschnięte rośliny, skubią pędy drzew lub polują na inne zwierzęta. Kiedy śnieg pokryje leśne runo, a lód skuje leśne bagienka leśniczy może zakładać zręby w miejscach które wcześniej były niedostępne lub tam gdzie chcemy chronić młode pokolenie drzew. Drewno pozyskiwane zimą jest trwałe i można je wykorzystywać na różne sposoby. (uczniowie podają przykłady wykorzystania drewna) Prowadzący pokazuje kawałek drewna, w dwóch zdaniach podkreśla złożoność jego budowy, różnorodność wyglądu, barwy, ciepła i zapachu.

Podczas przejścia do wiosny prowadzący opowiada uczniom o dzikach, wstawiając co jakiś czas charakterystyczny głos wydawany przez te zwierzęta (chum-chrum). Uczniowie w tym czasie naśladują dziki i „chrumkają”. Ślady ich obecności w lesie są bardzo dobrze widoczne o tej porze roku, (chrum-chrum) szczególnie gdy spadł świeży śnieg. (chrum-chrum) Dzikie w poszukiwaniu pożywienia (korzonków, larw owadów, żołędzi) ryją ściółkę i glebę (chrum-chrum) co w gwarze łowieckiej nazywa się buchtowaniem. (chrum-chrum)

4. Wiosna – prowadzący wraz z uczniami charakteryzują porę roku (stopniał śnieg, robi się coraz cieplej, chowamy do szafy grube kurtki i rękawiczki). Uczniowie i prowadzący pokazują ciało rozwijający się pąk (od pozycji skulonej do wyprostowanej z rękoma uniesionymi w górę) symbolizujący budzenie się przyrody do życia. Gdy topnieje śnieg pojawiają się pierwsze rośliny kwitnące, z czasem coraz więcej roślin zielnych, krzewów i drzew wypuszcza liście. Trwa bardzo intensywny wzrost roślin, niektóre drzewa np. modrzewie potrafią w ciągu jednej wiosny urosnąć o ponad 1 metr. Dla zwierząt wiosna to czas macierzyństwa, ptaki wysiadują jaja i wychowują pisklęta. U niektórych zwierząt np. u zajęcy potomstwo przychodzi na świat już w marcu u innych np. u saren dopiero w maju. Wiosna to czas intensywnych kolorów; jaskrawej zieleni, kolorowych i pachnących kwiatów. Dla leśników to czas bardzo intensywnej pracy – sadzenia upraw leśnych. Czasu jest mało, a sadzonki do posadzenia liczy się w milionach. Żeby drzewa się przyjęły trzeba je posadzić zanim te rozwiną liście, jest na to zazwyczaj miesiąc czasu.

Podczas przejścia uczniowie z prowadzącym ustawiają się w klucz, tym razem gęsi powracających z ciepłych krajów do nas na lęgi.

Etap podsumowujący

Uczniowie pomagają w omawianiu wszystkich zjawisk poruszanych podczas zajęć. Słuchacze podają przykłady roślin i zwierząt, które zachowują się w dany sposób. Podczas zajęć prowadzący zwraca uwagę na napotkane elementy przyrody: drzewa i inne rośliny, zwierzęta, liście, owoce, nasiona a także na procesy zachodzące w przyrodzie. Podczas zajęć przedstawione zostaną najważniejsze prace leśnika w ciągu roku z komunikatem, podkreślonym na koniec, że wszystkie one są ważne i żeby las mógł zdrowo rosnąć leśniczy musi się nim opiekować cały rok.

Na koniec rozdane zostaną uczniom karty z wyrazami odnoszącymi się do różnych pór roku i wspólnie je przyporządkujemy.

Karta pracy dla ucznia – „przyporządkuj wyrazy do pory roku”

Autor scenariusza: Łukasz Łopiński (scenariusz autorski)